

sovětských socialistických republik o přijetí Zakarpatské Ukrajiny do svazku Ukrajinské sovětské socialistické republiky.

3. Zvolit Národní radu Zakarpatské Ukrajiny jako jedinou ústřední moc, působící z vůle lidu na území Zakarpatské Ukrajiny.

4. Zplnomocnit Národní radu Zakarpatské Ukrajiny a uložit jí, aby uskutečnila usnesení sjezdu o připojení Zakarpatské Ukrajiny k sovětské Ukrajině.

Přijato jednomyslně na prvním sjezdu Národních výborů
Zakarpatské Ukrajiny

VHA Praha. SSSR, čs. vojenská misse v SSSR, kart. 5, fasc. 11. Tišť. plakát. Překlad ukrajinského textu.

[144]

1944, 9. prosince. *Fronta*. — Hlášení redaktora „Nové Slobody“ osvětovému důstojníkovi 1. čs. armádního sboru Jar. Procházkovi o pomoci příslušníků sboru při ustavování národních výborů na osvobozeném území.

1. Ešte raz sdeľujem doplnený a úplný menoslov jestvujúcich Národných výborov:

1. V. Komárník	okr. Svidník	8. Vydraň	okr. Medzilaborce
2. Ladomirová	„	9. Kalinov	„
3. Vagríneec	„	10. Makovce	„
4. Krajná Bystrá	„	11. Miková	„
5. Čertižné	okr. Medzilaborce	12. Medzilaborce	„
6. Habura	„	13. Borov ¹	„
7. Palota	„		

2. Spojenie máme s dedinami a konaly sa prípravy k voľbe:

1. Malé Staškovce	okr. Medzilaborce	4. Poľana	„
2. Veľké Staškovce	„	5. Vykrop	„
3. Havaĵ	„		

V týchto dedinách neboly zvolené pripravené Národné výbory pre evakuáciu.

3. Pri voľbe Národných výborov [na]sledujúce skúsenosti: V mnohých obciach se dostali členovia bývalej hlinkovej strany do Národných výborov, v niektorých majú dokonca väčšinu. Vo Vydrani je bývalý ľudácky starosta, v Makovciach bývalý predseda miestnej hlinkovej strany predsedom Národného výboru. Pokiaľ sa budeme chovať shovievavo k tejto otázke, v každej obci bude viac alebo menej taký stav pre sotrvačnosť dedinského ľudu. V tých obciach však, kde táto otázka sa dôkladne vysvetľuje, národ nezvolí ani jedného ľudáka, stavia protikandidátky. Najúčinnější agitácia sú malé životné otázky: ako prídelať bôť a také veci. Keď do obci došly boty, obyčajne hlinkovci to rozdelili medzi sebou a obyvateľstvo nič nedostalo.

4. Na 10. XII. sme svolali prípravnú konferenciu Národných výborov medzilaboreckého okresu do Medzilaboriec.² Na tej konferencii chceme zvoliť prípravný okresný Národný výbor pre prípravu veľkej slávnostnej okresnej konferencie Národných výborov. Na tej konferencii by sme prijali tiež niektoré dokumenty, výzvu k obyvateľstvu atď. Mimo toho by sme vybavili niekoľko praktických otázok (potraviny, mobilizácia atď.).

¹ U všech obcí jsou vynechána jména předsedů národních výborů.

² Zpráva o průběhu konference viz dokument čí. 148.

5. „Nová Sloboda“³ vyšla doteraz trikrát. Číslo sme rozširovali do všetkých vyššie uvedených dedín. Okrem toho cez naše brigády a cez armádu. Z každého čísla máme ešte zásobu 1000 kusov pre Michalovce a pre Sninu.

Ppor. inž. Róth

VHA Praha. I. čs. sbor v SSSR — osvĕta. SSSR IV-61-2-3. Orig.

[145]

1944, 20. prosinec. Slovensko. — Článek časopisu „Za svobodné Československo“ o činnosti národních výborů na osvobozeném území východního Slovenska.

Všetká moc pochádza z ľudu

Neprešlo ešte tri týždne od tej doby, ako slávna Červená armáda vyhnala nemeckých okupantov z našich miest: z Michaloviec, Humenného, Trebišova, Sečoviec atď. a slobodný ľud už pristúpil k usporiadaniu svojich záležitostí, k zriadeniu svojich orgánov, pomocou ktorých bude vládnuť, pomocou ktorých bude vykonávať svoju moc a s pomocou ktorých a cez ktoré bude svoj nový štát a svoj nový život v novom štáte.

Červená armáda nám priniesla slobodu. Červená armáda dáva nám možnosť po piatich rokoch nevoľe slobodne sa schádzať a slobodne si určiť ako chceme a ako budeme žiť.

H u m e n n é

V Humennom pracuje už miestny a okresný Národný výbor:

Na okresnej konferencii bolo prítomných 80 delegátov z 38 obcí. Konferenciu zahájil Ernest Kluknovský, správca modranskej školy (jediná škola v okrese, v ktorej už bolo zahájené vyučovanie). Konferencia poslala pozdravný telegram maršalovi Stalinovi.

Ako kňaz, vítam Červenú armádu...

Na konferencii vystúpil aj grécko-katolícky farár Nikolaj Keresten, ktorý medzi iným povedal:

Nemci vždy nás strašili s Červenou armádou, ja som im však nikdy neveril. Nemal som žiadneho strachu. Ako kňaz mal som len strach o životy všetkých nás pod nemeckou barbarickou vládou a ako kňaz vítam preto našu osloboditeľku, Červenú armádu. Sláva Červenej armáde! Sláva maršalovi Stalinovi! Sláva novej oslobodenej Československej republike!

Okresná konferencia zvolila potom 18 členný okresný Národný výbor.

Majetok Andrásyho do rúk ľudu

Už začal pracovať vodovod v Humennom, pracujú už dva mlýny v Kamenici a vo V. Hrušove. Sú menovaní správcovia na pílu, do tehelne, na veľkostatok Andrásyho. Okresný národný výbor sa jednohlasne usniesol, že majetok maďarského grófa Andrásyho prechádza do správy Národného výboru.

³ Prvé číslo „Nové Slobody“ vyšlo počátkem prosince 1944 (5. prosince již vyšlo 2. číslo). Časopis vycházel dvakrát týdně. Vydávalo ho oddělení osvĕty 1. čs. armádního sboru v SSSR. Byl tištěn zprvu v polní tiskárně sboru, později se souhlasem Slovenské národní rady a velení 4. Ukrajinského frontu v tiskárně v Michalovicích. Poslední dochované číslo je z konce února 1945, kdy již začal pravidelně vycházet tisk komunistické a demokratické strany a kdy „Nová Sloboda“ byla pravděpodobně zastavena, neboť již splnila svůj úkol.

Nová Sloboda sehrála na severovýchodním Slovensku velkou politickou úlohu při ustavování prvých orgánů nové moci. Za její pomoci oddělení osvĕty čs. vojenské jednotky v SSSR působilo na ještě nezkušené národní výbory, dávalo směrnice pro jejich práci, přenášelo zkušenosti a kritizovalo počáteční chyby a nedostatky. Nová Sloboda současně přinášela zprávy o situaci na frontách, o politickém vývoji v sousedních státech a byla v této době jediným informátorem obyvatelstva osvobozených oblastí. Při tom je nutno vidět, že Nová Sloboda nebyla psána pouze politickými pracovníky, ale že se velmi brzy kolem ní vytvořil široký okruh dopisovatelů z prostých vojáků a zejména pak z místního obyvatelstva, kteří na stránkách časopisu formulovali své názory na budoucí uspořádání republiky a aktivně se zapojovali do veřejného života.